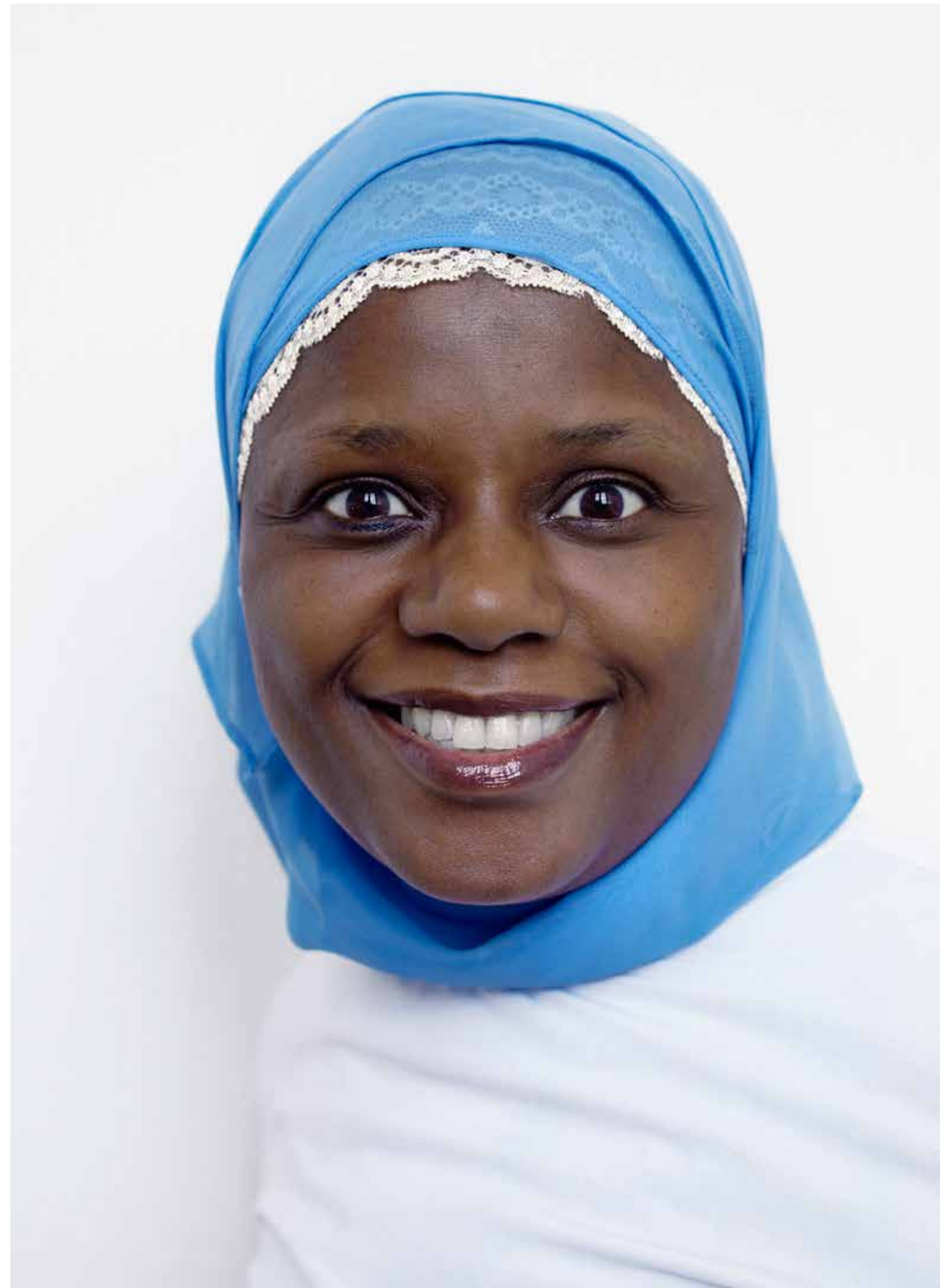

Handywoman

Da Faridah Shakoor fødte et blått barn med et skjevt smil, måtte hun fikse hjelpen selv. Film ble hennes verktøy. Denne måneden arrangerer hun Abloom filmfestival for fjerde år på rad. Det setter Oslo by pris på.

Tekst Emma Therese Hansen Foto Nina Ruud

ABLOOM: For fjerde år på rad arrangerer Faridah Shakoor Abloom Festival fra 16.-21. november på Filmens hus og Saga kino i Oslo. Festivalen ble tildelt Oslo bys kunstnerpris tidligere i år. Målet med festivalen er å samle barn med nedsatt funksjonsevne og deres pårørende, snakke og se film sammen. Årets tema er: «Tabuer – dine, mine og våre! Sammen kan vi bryte dem ned.»

Faridah Shakoor (44)

er født i Ugandas hovedstad Kampala, men har bodd i Oslo i mer enn 20 år. Hun er alenemamma til Fatemah (22), Zahraa (15) og Mohammed (10). Sønnen lider av Möbius syndrom, en medfødt lammelse i deler av ansiktsmusklene. Han har også lærevansker og problemer med språk og motorisk utvikling. Faridah Shakoor startet i 2012 filmfestivalen Abloom, som er en møteplass for barn med funksjonsnedsettelse og deres pårørende. Hennes innsats ble belønnet med Oslo bys kultur- og kunstnerpris tidligere i år. Hun er en av ildsjelene som har fått støtte for sitt sosiale entreprenørskap fra Tøyen Unlimited. Faridah er også kvalifisert til å være med på Reach for Change og Ferd Sosiale Entreprenørers akselerator-program i 2015.

Hei Faridah, det er Fabian Stang som ringer. Min først tanke var: «Hva har jeg gjort?». Faridah Shakoor gjør store øyne og smiler fra øre til øre når hun forteller om samtalen hun hadde med ordføreren og om tildelingen av Oslo bys kunstnerpris tidligere i år.

– Det var helt uvirkelig og som om jeg drømte. Jeg hadde jo aldri vunnet en pris før! Og så tenkte jeg: «Endelig en anerkjennelse! Nå blir det lettere å fronte filmfestivalen».

Som sjef for Abloom filmfestival, en møteplass for funksjonshemmede og deres familier, presiserer hun at prisen ikke handler om henne, men om de funksjonshemmede. For hun vil helst ikke fortelle så mye om seg selv i dette intervjuet. Faridah Shakoor vil snakke sak. Hun vil fortelle om alle tabuene rundt det å ha et funksjonshemmet barn. For tabuene eksisterer fortsatt. Spesielt i et miljø der man har tradisjon for å gjemme bort barn som er litt annerledes.

Et blått barn

I 2005 skulle Faridah føde sitt tredje barn og ante fred og ingen fare. Men da hun hadde gått ti dager over tiden med bekkenløsning, bestemte hun seg for å ringe sykehuset.

– Bare kom, sa sykehuset, og vi kjørte så fort vi kunne til Ullevål sykehus.

Det viste seg at hun hadde tre–fire centimeters åpning, men sykehuset ba henne likevel om å dra hjem igjen. To timer senere var fødselen i gang.

– Vannet gikk på Carl Berners plass og taxien kjørte på rødt lys. Da vi kom frem til Ullevål sykehus igjen, følte jeg at halvparten av hodet allerede var ute og jeg ba mennene gå inn og gi beskjed. Men de kom raskt tilbake og meldte at sykehuset ventet på en akutt-situasjon.

Faridah himler med øynene når hun tenker tilbake. En dame kom tilfeldigvis forbi og holdt Faridah i hånden mens de ventet på jordmoren. Bildøren var åpen og ute var det 12 minus. Det hele var uvirkelig. Omsider kom jordmoren løpende og sønnen ble født i baksetet av taxien, like utenfor fødeavdelingen.

– Faridah, vi har fått et blått barn! sa min daværende ektemann. Sønnen var ikke frisk og Faridah fikk sjokk.

Makrellboksen

Selv ble hun født i Uganda, landet som antropologer liker å kalle for «menneskets vugge». Da hun som 16-17-åring gikk på skole i hovedstaden Kampala, snudde hun en dag opp ned på en boks makrell i tomat. «Made in Norway» sto stemplet på baksiden. Hun likte fisken, selv om hun syntes den var dynket i altfor mye olje. Nå ble hun også nysgjerrig på dette fremmede landet.

– Jeg pleier å si at skjebnen min lå i den boksen. Skolen jeg gikk på fikk tilsendt bokser med makrell i tomat fra Norge, en fisk som ikke fantes i Uganda, og jeg ble opptatt av hvor denne fisken kom fra.

Hun røper at hun en dag skal lage film om denne makrellboksen. Mer vil hun ikke si.

Men makrellen var en medvirkende årsak til at hun som 22-åring flyttet til Norge.

– Jeg var en vanlig arbeidsinnvandrer da jeg kom til Norge, og ikke en flyktning, selv om de fleste tror det når de møter meg, forklarer Faridah.

I Norge utdannet hun seg til barne- og ungdomsarbeider og arbeidet i flere år med barn og unge.

– Jeg er veldig glad i barn, sier Faridah og smiler sitt kritthvite smil mens hun retter på blondekanten under den lyseblå hijaben.

22 år gammel fødte hun datteren Fatemah (22), syv år senere kom Zahraa (15). To friske døtre. Så kom Mohammed.

Livet med Mohammed

– Da legen fortalte meg at sønnen min ikke var frisk, fikk jeg sjokk. Hva betyr det at han ikke er frisk? tenkte jeg, men fikk ingen nærmere forklaring.

Faridah ba om å få ha gutten hos seg om natten. Han hadde blåmerker her og der og hun prøvde å amme ham, men fikk det ikke til. Mohammed hadde ingen sugerefleks.

– Jeg husker at jeg tenkte at han sikkert var sliten etter fødselen. Tankene mine gikk i alle retninger og jeg fikk ikke sove den natten.

«Er det sånn de behandler barn som er annerledes? tenkte jeg. Jeg kjente ikke igjen helsevesenet.»

VEIEN TIL NORGE: Skolen som Faridah Shakoor gikk på hjemme i Uganda fikk tilsendt bokser med makrell i tomat. Faridah var mer opptatt av å finne ut hvor fisken kom fra enn å spise den. «Made in Norway» sto det på baksiden. Kanskje lå skjebnen hennes nettopp i den makrellboksen, for noen år senere havnet hun i Norge.

«Jeg har møtt innvandrere som har trodd at etnisk norske ikke kan få barn med funksjonshemninger.»

På den obligatoriske legesjekken før hjemreisen fikk hun beskjed om at gutten led av facial parese, en midlertidig lammelse som ville gå over etter seks uker. Mer fikk hun ikke vite. Så tok hun med seg gutten hjem.

– Jeg husker at jeg tenkte: «Er det sånn de behandler barn som er annerledes?». Jeg kjente ikke igjen helsevesenet. Jeg skjønte fort at jeg hadde valget mellom å bli deprimert eller legge bort følelsene mine.

Hun bestemte seg for å være sterk, men forsto samtidig at hun trengte hjelp og ringte jordmoren som hadde fulgt henne opp under svangerskapet. Jordmoren ordnet med en akutttime på Helsestasjonen. Her så legen på gutten med det skjeve ansiktet og ringte og skjelte ut sykehuset for å ha sendt Faridah hjem. Tilbake på sykehuset møtte hun en kvinnelig lege. Ved siden av henne satt en mann med afrikansk utseende som viste seg å være en somalisk tolk.

– Hun hadde plassert meg i feil land. Jeg hadde aldri vært i Somalia og jeg snakket norsk, smiler Faridah, selv om hun ikke akkurat smilte den dagen.

Tolken ble bedt om å gå, mens Faridah fikk med seg en bok om facial parese og måtte lese den på gangen da legen mottok en privat telefonsamtale.

– Jeg kom fortvilet til sykehuset og gikk derfra enda mer fortvilet. Jeg ville ha svar.

Faridah krevde etter hvert å få kontakt med fagfolk og ble til slutt henvist til avdelingen for barnerehabilitering på sykehuset. Men det gikk hele tre år før sønnen fikk en diagnose; Möbius sykdom, en medfødt lammelse i deler av ansiktsmusklene, men som også kan innebære at barnet får lærevansker og problemer med språk og motorikk.

Tabubelagt

Mohammed var lammet langs hele høyresiden av kroppen og viftet med venstrearmen.

– «Nå kommer folk til å snakke om oss», sa eksmannen min. «Da er de ikke velkommen hit til oss», svarte jeg. Jeg brydde meg ikke om hva andre mente, forteller Faridah.

Det tok litt tid før hennes tidligere ektemann sa fra til familien sin i Irak. Faridahs mor, som bodde i Uganda, var lei seg og gråt mye i mange år. Mens datteren måtte trøste folk rundt seg, la hun samtidig lokk på sine egne følelser.

– Jeg tenkte at jeg måtte sørge for at gutten min fikk et bedre liv, slik at han ikke ble avhengig av hjelp. Jeg sa til meg selv at jeg var sterk nok.

I mange innvandrer miljøer blir det å ha fått et funksjonshemmet barn fortsatt sett på som en straff fra Gud.

– Folk synes det er en skam og mange gjemmer bort rullestolen og lar barnet sitte i sofaen og late som det er friskt. Søsken får ikke snakke om det og de får ikke ta med seg venner hjem. Jeg har hørt om tilfeller der man har

giftet bort barn med funksjonshemninger uten å si ifra om det. Det handler om statusen i det miljøet de kommer fra og redselen for ikke å få giftet bort datteren sin. Jeg har møtt innvandrere som har trodd at etnisk norske ikke kan få barn med funksjonshemninger.

Abloom filmfestival

Faridah ville tabuene til livs. Film hadde lenge vært en hobby. Kunne kinosalen bli et møtested?

– I 2010 laget jeg en informasjonsfilm og kjente allerede litt til filmbransjen. Film gjorde det lettere å snakke om vanskelige ting.

Etter hvert visste hun også hvor hun kunne søke penger og arbeidet hardt for å få innpass i ulike miljøer.

– Jeg deltok på alle samlinger og seminarer på sykehuset og hos innvandrerorganisasjonene. Jeg var overalt med reklamemateriell og ringte rundt til alle.

I 2012 stablet hun en filmfestival på beina i løpet av fem måneder og kalte den for «Handy filmfestival». Hundre mennesker dukket opp og hun ble inspirert. Så kom Oslo universitetssykehus mer på banen med den faglige kompetansen. Hun fikk støtte fra Oslo kommune og bransjeorganisasjonen Film & Kino. En avgjørende støtte kom også fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).

– I 2013 endret vi navnet til Abloom filmfestival. Selve ordet «abloom» betyr full blomst, noe som er ment å gjenspeile hva festivalen står for. Gjennom gode filmopplevelser, debatter og seminarer med interessante gjester, ønsker vi å løfte frem en lite synlig gruppe i det norske samfunnet; barn og unge med nedsatt funksjonsevne, forklarer Faridah, som før sommeren i år også fikk tid til å arrangere Mini-Abloom på Tøyen.

I fjor fant tusen mennesker veien til Filmens hus og Saga kino. Abloom filmfestival blomstrer bokstavelig talt. Årets tema er «Tabuer – dine, mine og våre! Sammen kan vi bryte dem ned!».

Hardtarbeidende

Hver dag valfarter det folk til kontoret hennes i 7. etasje på Youngstorget i Oslo, men hun ønsker å hjelpe enda flere.

– Det er der engasjementet mitt ligger, sier Faridah, som håper å kunne ansette flere fast i den frivillige organisasjonen. Nå er hun både kontordame og daglig leder for Abloom.

Hun ønsker at alle de ulike interesseorganisasjonene skal komme på festivalen og har invitert dem hvert år. Få dukker opp. Det provoserer henne.

– Jeg er sur på innvandrerorganisasjonene som skal inspirere sine medlemmer. De svarer ikke på invitasjoner og kommer ikke på festivalen. Da ser man virkelig hvilket tabu man har å gjøre med.

De norske organisasjonene er heller ikke så mye bedre, mener Faridah, med noen hederlige unntak.

– De klager på at det er vanskelig å nå ut til minoritetspråklig, men når jeg inviterer dem og de ikke dukker opp, hvordan kan de da lære å rekruttere målgruppen?

– Hva gjør du som ikke de store organisasjonene greier?

– Mange innvandrere har tillit til meg, jeg er et ansikt mange har lengtet etter. Folk åpner seg og de ser på meg som et forbilde. De tradisjonelle interesseorganisasjonene oppfattes som veldig norske, og de glemmer at Norge er blitt et flerkulturelt land. Jeg representerer ikke alle diagnoser, men hvis organisasjonene har en stand på Abloom, så kan de skape hyggelige, inspirerende, kunnskapsfremmende og solidaritetsskapende opplevelser. Jeg har skapt en møteplass. Her kan de bli synlige.

Gutten med det skjeve ansiktet

Synlige bevis på at man er annerledes er derimot ikke alltid så enkelt for et lite barn.

Mohammed sto en dag foran speilet og stilte det uunngåelige spørsmålet.

– Mamma, hvorfor har jeg så skjevt ansikt?

Han hadde oppdaget at han så litt annerledes ut. Han hadde hørt det på skolen også: «Du er stygg, vi vil at du skal dø!».

– Det var dager han ikke ville gå på skolen. Jeg spurte om han hadde fortalt det til lærerne, med han svarte at det var ingen vits. De tok det ikke på alvor.

«Det har kostet meg et privatliv. Jeg har ikke det. Folk ringer meg midt på natten.»

– Du kan ikke vokse opp med at det ikke hjelper å si ifra! sa Faridah.

Hun ble sint og troppet opp på skolen der hun truet med anmeldelse siden de ikke tok tak i problemet. Hvor var handlingsplanen mot mobbing? tordnet hun. Men så fikk hun tenkt seg litt om. Hun var jo tross alt utdannet pedagog og foreslo i stedet at hun kunne komme i klassen og vise elevene filmen *Min bror Michael*, om hvordan man kan behandle en bror som er annerledes.

– Etter filmen hadde jeg workshop i tre timer med dem. Da hadde jeg dem i min hule hånd! De skrev og tegnet hva man kunne gjøre hvis man opplevde noen som mobbet andre. Alt de trengte var å få tid til å reflektere.

Siden den gangen har ting bedret seg. Sønnen er blitt litt kjendis på grunn av moren. Men Mohammed har fortsatt utfordringer i hverdagen.

– Han går til behandling fem dager i uken og spiller trompet for å trene opp ansiktsmuskulene. Jo eldre han blir, jo oftere blir han også lei og vil være hjemme og se på TV. Da må jeg overtale ham.

Sønnen er inkluderende, sosial og omsorgsfull og kan ofte spørre moren om hvordan hun har det, om hun er sliten.

– «Jeg elsker ikke mange mennesker, men jeg elsker deg, mamma», kan Mohammed si. Vi er en åpen familie som synes at klemmer er viktig. Av og til kan jeg si: «Jeg trenger kjærlighet! Hvem kan gi meg litt kjærlighet?» og så kommer de løpende, ler Faridah.

En god klem gir trøst og gjør det lettere å åpne seg for hverandre. Selv store barn trenger det innimellom. Det er Faridah overbevist om.

Tikkende bomber

Hun har vært sterk for sønnens skyld, men også kjent på sårbarheten. Etter at sønnen fikk den endelige diagnosen tre år gammel, skulle hun holde et foredrag på Frambu senter for sjeldne sykdommer. Denne gangen skulle innlegget handle om henne selv og hvordan hun som mor hadde opplevd alt. Følelser hun hadde fortrenget kom plutselig til overflaten.

– Tårene bare rant og jeg greide ikke å snakke. Ingen hadde tidligere spurt meg om hvordan jeg hadde det. Jeg begynte å gjenoppleve fødselen. Heldigvis var det en som skjønnte hva som skjedde og som kom frem og ga meg en klem.

Etter ti år er hun fortsatt sårbar, men hun kan nå snakke om dette uten å falle helt sammen.

– Foreldre tror de må være så sterke hele tiden og det er helt feil. Vi må vise sårbarheten vår. På den måten lærer vi barna våre empati. Men det er viktig at foreldre og pårørende får tilbud om en samtale. Det er det Abloom handler om. Flere går for lenge med den psykiske påkjenningen uten å få hjelp. Det er mange tikkende bomber der ute.

Det er en av grunnene til at neste års tema på Abloom allerede er klart: Pårørende.

– *Hva har alt dette kostet deg?*

– Jeg hadde ingen støtte det første året jeg arrangerte filmfestivalen, dette er året slipper jeg forhåpentligvis å punge ut med egne penger ...

– *Men hvor mye har kampen har kostet deg som menneske?*

– Det var ikke derfor ekteskapet mitt havarerte. Jeg ble lykkelig skilt for fem år siden. Men det har kostet meg et privatliv. Jeg har ikke det. Folk ringer meg midt på natten.

– *Hvilke råd vil du gi til foreldre med funksjonshemmede barn?*

– Snakk med fagpersoner, for det finnes hjelp der ute. Husk at de ikke leser tankene dine, så vær åpen. Det skal ikke være en hemmelighet å være funksjonshemmet.

Over byen

Fotografen lokker med seg Faridah opp til takterrassen på den høyeste bygningen på Youngstorget. Her har hun utsikt over byen hun har bodd i halve livet. Som et barn balanserer hun på muren. Det er lett å skjønne hvorfor *Pirates of the Caribbean* er favoritt-filmen hennes. Hun er modig og leken selv i fotsidt skjørt.

– Jeg kan være et barn på én, to, tre, ler Faridah, som synes utfordringer er gøy.

Hun finner alltid en snarvei når ting egentlig tar for lang tid å få gjort noe med.

I horisonten ligger den blikkstilte fjorden og det er på tide å spørre om dette pålegget fra 1950-tallet igjen.

– *Liker du fortsatt makrell i tomat?*

– Jeg liker fortsatt makrell, selv om laksen kanskje har erstattet noe av makrellen. Barna mine spiser det også, men ikke som pålegg i matpakken. Makrell stinker og egg lukter promp. Så det spiser vi bare hjemme. ●